

מוקצה מחמת חסרון כיס

- א. יסודות הדין ואופיו: משנה שבת קכג; ורש"י; שבת קנז. בפסיקת ההלכה; שבת קכג. "דאמר רב חנינא בר שלמיא... מקום"; ר"ח שם; תוס' ד"ה בסיכי; רא"ש שם סימן ד'; רמב"ם שבת פכ"ה ה"ט [בעניין סכין של מילה, יש לציין את המקורות שהוזכרו בשיעור על כשמל"א, ברמ"א יו"ד רס"ו ב, ובגר"א שם ס"ק ג].
- מ"ב ס"ק כח ושער הציון ש"י ס"ק יט; הגרשז"א בשש"כ כ' הע' נ'.
- ב. ממח"כ בכשמל"ה – [הרשב"א שבת מד: שהוזכר בשיעור על כשמל"א בעניין מטה שייחדה למעות]; שבת מה: "כי אתא ר' יצחק בר יוסף... בשל חוליות"; פני יהושע שם; ראש יוסף (לבעל הפמ"ג) שם; שו"ע הרב ש"ח, ד; חזו"א מ"ב ס"ק טז; מ"ג ס"ק יז.
- ג. כלי נכד: שבת לה. "דאמר רבה חלתא... תילתא הוי"; עירובין קב. "ההוא שריתא... תורת כלי עליה", ותוס' שם ד"ה ההוא שריתא; תוס' שבת לה. ד"ה ואפילו בת; רמב"ם שבת פכ"ו הלכות ו, ז, יא [חזו"א מ"א ס"ק טז, יז].
- ד. טור ב"י, שו"ע ונו"כ מ"ב ובה"ל – ש"ח, א-ב; ערוה"ש, חיי אדם, שו"ע הרב, שש"כ [כיכר או תינוק בממח"כ – שו"ת רע"א סימן כ"ב].

רבינו חננאל מסכת שבת דף קכג עמוד א

דין אלו כדין סיכי זיירי ומזורי. פי' סיכי הן יתדות המכונין לנער בהן משי וכדומה לו. והן תרגום של יתדות סיכי. זיירי. כלי עץ כגון קרשים שכובשין בהן הבגדים. כדתנן מכבש של בעלי בתים. מזורי כלי עץ שהכובס מכה בו הבגדים על אבן בעת שמלבנן. ואלו כולן קפיד עליהן שלא יתעוותו או יפגמו. שאם יפגמו יקרעו הבגדים והמשי. לפיכך מסיח דעתו מטלטולן ונעשו מוקצים ועל כן אסור לטלטלן. וכך זה מפורשין בתלמוד א"י. בזייר די [במכונה] עצר ביה. במזורה. די חבוט ביה (בכיבאנא) די כתיש ביה.

רא"ש מסכת שבת פרק יז סימן ד

ד [דף קכג ע"ב] מתני' קנה של זיתים אם יש קשר בראשו מקבל טומאה ואם לאו אינו מקבל טומאה בין כך ובין כך ניטל בשבת. ר' יוסי אומר כל הכלים ניטלין בשבת חוץ מן המסר הגדול ויתד של מחרישה: גמ' אמר אב"י חרבא דאושכפי וסכינא דאשכבתא וחצינא דנגרי כיתד של מחרישה דמי. טעמא דהני משום דקפדי עלייהו שלא יפגמו וכן נמי סכין של מילה ואיזמל של ספרין וסכין של סופרים שמתקנין בהן קולמוסין כיון שמקפידין מלעשות בהן תשמיש אחר אסור לטלטלן בשבת:

[דף קכד ע"א] מתני' כל הכלים ניטלין לצורך ושלא לצורך. רבי נחמיה אומר אין ניטלין אלא לצורך: גמ' מאי לצורך ומאי שלא לצורך. אמר רבא דבר שמלאכתו להיתר בין לצורך גופו בין לצורך מקומו ואפילו מחמה לצל. דבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו ולצורך מקומו אין מחמה לצל לא. [דף קכד ע"ב] ואף רב סבר כוותיה דרבא דאמר רב מר שלא יגנב זהו שלא לצורך ואסור טעמא דשלא יגנב הא לצורך גופו ולצורך מקומו מותר. רב מרי בר רחל הוה ליה הנהו סדיותא בשמשא אתא לקמיה דרבא א"ל מהו לטלטלינהו אמר

ליה שרו דהא חזו לך. א"ל אית לי אחריני חזו לאורחים אית לי נמי לאורחים אמר ליה גלית אדעתך דכאביי סבירא לך לכ"ע שרי לדידך אסור. א"ר אבא א"ר חייא בר אשי אמר רב מכבדות של מילת מותר לטלטלן בשבת אבל של תמרה לא וכן א"ר אלעזר. והני מילי מחמה לצל אבל לצורך גופו או לצורך מקומו אף של תמרה מותר לטלטלן דקי"ל דבר שמלאכתו לאיסור בין לצורך גופו בין לצורך מקומו מותר אבל מחמה לצל לא. פירוש מכבדות של מילת כמו זנב שועל וכיוצא בו שמכבדין בו את המילת. והאידינא דקי"ל כר' שמעון דאמר דבר שאין מתכוין מותר הוי מכבדות של תמרה דבר שמלאכתו להיתר ואפי' מחמה לצל שרי. ואין לסמוך על זה אלא כאשר כתבתי לעיל (פ' המצניע סי' ג) דאף ר' שמעון מודה דאסור לכבד הבית במכבדות לפי שמזיז עפר ועצמות ואבנים ממקומן:

רמב"ם הלכות שבת פרק כה הלכה ט

כל כלי שמקפיד עליו שמא יפחתו דמיו כגון כלים המוקצים לסחורה וכלים היקרים ביותר שמקפיד עליהן שמא יפסדו אסור לטלטלן בשבת וזה הוא הנקרא מוקצה מחמת חסרון כיס, כגון המסר הגדול ויתד של מחרישה וסכין של טבחים וחרב של אושכפים וחציץ החרשים וקורנס של בשמים וכיוצא בהן.

פני יהושע מסכת שבת דף מה עמוד ב

בד"ה אין לנו אלא בנר כר"ש כו' אף על גב דנבילה מוקצה מחמת איסור כדפי ר"ת התם לא דחייה בידים כו' עכ"ל. ואף על גב דלפי"ז לא מקשה הש"ס שפיר בסוף מכילתין אהא דפסק רבי יוחנן הלכה כר"ש בבהמה שנתנבלה מסתם מתניתין דאין משקין ושוחטין את המדבריות ומאי קושיא דילמא שאני התם במדבריות דחינהו בידים מה שאין כן בהמה שנתנבלה לא דחי לה בידים אלא דבלאו הכי על כרחך הש"ס דהתם לא נחית להך סברא דמדבריות מיקרי דחינהו בידים דהא לעיל בשמעתין אמרינן לחד שינויא דמדבריות לגרוגרות וצמוקין דמו לפי שדחינהו בידים וא"כ מאי מקשה התם דהא בגרוגרות וצמוקים ר"ש גופא מודה אלא על כרחך דסוגיא דהתם אליבא דאידיך שינויא דלעיל קאי דמדבריות לא מיקרי דחינהו בידים. ועוד י"ל דבלאו הכי לא ניהא ליה להש"ס לומר דרבי יוחנן מסברא דנפשיה ס"ל כר"י בחדא בדחינהו בידים ופליג עליה בחדא בלא דחינהו דמאן פלג ליה, אלא דמ"ש התוספות כאן לחלק בין דחינהו ללא דחינהו היינו לפי המסקנא דהתם דרבי יוחנן סתמא אחרינא אשכח היינו הך דעצמות וקליפין דבית הלל כר"ש אלמא דבלא דחינהו סתם לן תנא כר"ש ובדחינהו סתם לן תנא כר"י כי היכא דלא תקשי סתמא אסתמא. ועוד דמקשה דהתם למאי דלא אסיק אדעתיה הא דאמר רב נחמן אנו אין לנו אם כן ס"ד דבעצמות וקליפין נמי מסתמא בית הלל כר"י ואם כן אפילו בלא דחינהו בידים סתם לן תנא כר"י ואם כן הוי ליה תרי סתמי, כן נראה לי נכון ודו"ק:

ראש יוסף מסכת שבת דף מה עמוד ב

ורבי יוחנן אמר אנו אין לנו אלא בנר כר"ש כו' פירש"י ז"ל בנר ישן היינו למסקנא דרבי יצחק בשם רבי יוחנן דהלכה כרבי יהודה במוקצה מחמת איסור הא במוקצה מחמת מיאוס דקיל סבר ר"י כר"ש וכמ"ש התוס' בד"ה אין לנו כו' בתחלה יע"ש ורבי יוחנן וריב"ל לאו אחדא ברייתא קאי דרבי יוחנן קאי אגרות של מתכות לעיל מ"ד א' וריב"ל קאי אברייתא פלוגתא דר"י ור"מ ור"ש דברייתא דמתכות לא הוזכר בה ר"ש ור"י וריב"ל פליגי במוקצה מאיסור אבל התוספת פירשו בע"א ועיין בעל המאור ומיהו אנן קיי"ל במוקצה מחמת מיאוס שרי בשבת ומאיסור אסור בשבת ואי"ה בפריי יבואר זה וכאן אין להאריך:

שולחן ערוך הרב אורח חיים סימן שח סעיף ד

וכל הכלים שהם עומדים לסחורה והוא מקפיד עליהם שלא להשתמש בהם שום תשמיש אף על פי שאינם כלים היקרים ביותר ואין צריך לומר כלים היקרים ביותר אף על פי שאינם לסחורה אלא שמלאכתם לאיסור ומקפיד עליהם מלהשתמש בהם תשמיש אחר שלא יפחתו דמיהם אסור לטלטלו בשבת אפילו לצורך מקומו דהיינו שצריך להשתמש איזה תשמיש במקום שכלי זה מונח שם או לצורך גופו דהיינו שנמלך להשתמש איזה תשמיש בגוף כלי זה (והוא שנמלך כן משחשכה אבל אם נמלך כן מבעוד יום מותר לטלטלו שמחשבה מועלת למוקצה כמו שיתבאר) וזהו הנקרא מוקצה מחמת חסרון כיס:

רמב"ם הלכות שבת פרק כו הלכה ו

ו - שירי מחצלאות שבלו הרי הן ככלי שמלאכתו להיתר מפני שראויין לכסות בהן הטינוף, אבל שירי בגדים שבלו שאין בהן שלש על שלש אסור לטלטלן שאינן ראויין לא לעניים ולא לעשירים, שברי תנור מותר לטלטלן והרי הן ככל הכלים שמלאכתן להיתר, כירה שנשמטה אחת מירכותיה אסור לטלטלה שמא יתקע. ז - סולם של עליה אסור לטלטלו שאין עליו תורת כלי, ושל שובך מותר להטותו, אבל לא יוליכו משובך לשובך שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ויבא לצוד, קנה שמוסקין בו הזיתים אם יש עליו תורת כלי הרי הוא ככלי שמלאכתו לאיסור, קנה שהתקינו בעל הבית להיות פותח ונועל בו אם יש תורת כלי עליו הרי הוא ככלי שמלאכתו להיתר. +/השגת הראב"ד/ של שובך מותר להטותו. א"א אין כאן מקום לזה. +

יא - מנורה של חליות בין גדולה בין קטנה אין מטלטלין אותה שמא יחזירנה בשבת, היו בה חלקים והיא נראית כבעלת חליות, אם היתה גדולה הניטלת בשתי ידיים אסור לטלטלה מפני כובדה, היתה קטנה מזו מותר לטלטלה.

שולחן ערוך הרב אורח חיים סימן שח סעיף א

אסרו חכמים לטלטל מקצת דברים בשבת כדרך שהוא עושה בחול ומפני מה נגעו באיסור זה אמרו מה אם הזהירו נביאים וצוו שלא יהא הלוכך בשבת כהלוכך בחול ולא שיחת השבת כשיחת החול שנאמר ודבר דבר קל וחומר שלא יהא הטלטול בשבת כטלטול בחול כדי שלא יהא כיום חול בעיניו ויבא להגביה ולתקן כלים מפנינה לפינה או מבית לבית או להצניע להסיע אבנים וכיוצא בהן שהרי הוא בטל ויושב בביתו ויבקש דבר שיתעסק בו ונמצא שלא שבת ובטל הטעם שנאמר בתורה למען ינוח. ועוד מפני גדר הוצאה נגעו בה שמא ישכח ויוצא הדבר שמטלטל בידו לרשות הרבים והיה מן הראוי לפי זה לאסור אפילו טלטול כלים שצריך להם אלא שאין גוזרים על הצבור יותר מדאי. ועוד מפני שמקצת העם אינם בעלי אומנות אלא בטלים כל ימיהם כגון הטיילין ויושבי קרנות שכל ימיהם הם שובתים ממלאכה ואם יהיה מותר להלך ולדבר ולטלטל כשאר הימים נמצא שלא שבת שבייתה הניכרת לפיכך שבייתה מדברים אלו היא שבייתה השוה בכל אדם ומפני זה נגעו באיסור הטלטול ואסרו שלא יטלטל אדם בשבת אלא כלים שצריך להם כמו שיתבאר:

ערוך השולחן אורח חיים סימן שח סעיף א

בטעמי המוקצה כתב הרמב"ם ספכ"ד וז"ל אסרו חכמים לטלטל מקצת דברים בשבת כדרך שהוא עושה בחול ומפני מה נגעו באיסור זה אמרו ומה אם הזהירו נביאים וצוו שלא יהא הלוכך בשבת כהלוכך בחול ולא שיחת השבת כשיחת החול שנאמר ודבר דבר ק"ו שלא יהא טלטול בשבת כטלטול בחול כדי שלא יהיה כיום חול בעיניו ויבא להגביה ולתקן כלים מפנינה לפינה או מבית לבית ויבא להצניע אבנים וכיוצא בהן שהרי הוא בטל ויושב בביתו ויבקש דבר שיתעסק בו ונמצא שלא שבת ובטל הטעם שנאמר בתורה למען ינוח ועוד כשיבקר ויטלטל כלים שמלאכתן לאיסור אפשר שיתעסק בהן מעט ויבא לידי מלאכה ועוד מפני שמקצת

העם אינם בעלי מלאכות אלא בטילין כל ימיהם כגון הטיילין ויושבי קרנות שכל ימיהם הם שובתין ממלאכה ואם יהיה מותר להלך ולדבר ולטלטל כשאר הימים נמצא שלא שבת שביטה הניכרת לפיכך שביטה מדברים אלו היא שביטה השווה בכל אדם ומפני דברים אלו נגעו באיסור הטלטול ואסרו שלא יטלטל אדם בשבת אלא כלים הצריך להם עכ"ל:

שו"ת רבי עקיבא איגר מהדורא קמא סימן כב

לחתן בני ידידי הרב רבי יעקב ג"י אב"ד דק"ק וואנגראוויץ.

אשר כתב חתני לדון להתיר לטלטל סכין של מילה בשבת אחר המילה ע"י ככר או תינוק, ומדמה ליה להאי דש"ע /או"ח/ (סי' ש"ח ס"ה).

גם אנכי דנתי כן ובתוספות ביאור, דלכאורה אין ראייה משם דהא יסוד הדין (רס"י ש"ח) יש מתירים לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור על ידי ככר או תינוק, מקורו בתשובת הרא"ש הובא בב"י שם, דמה דאמרינן לא הותר כא"ת = ככר או תינוק = אלא למת בלבד היינו במוקצה מחמת גופו כאבנים דהוי דומיא דמת עיין שם, ובזה יש לדון אם יסוד דמוקצה מחמת גופו היינו מה שאין לו היתר טלטול כלל כמו אבנים ומת, משא"כ כלי שמלאכתו לאיסור דיש לו היתר טלטול לצורך גופו ומקומו, לא מקרי מוקצה מחמת גופו, מש"ה לא דמי למת, וא"כ זהו דוקא כלי שמלאכתו לאיסור אבל כלי שהוא מוקצה מחמת חסרון כיס דאין לו היתר טלטול לצורך גופו ומקומו מקרי מוקצה מחמת גופו, ודמי לאבנים ומת ואינו מותר ע"י ככר או תינוק, ומדוקדק לשון הש"ע, לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור ולא נקט סתם כלי שהוא מוקצה משמע שבא למעט כלי שמוקצה מחמת חסרון כיס, או דעיקר החילוק דדבר שיש תורת כלי עליו לא מקרי מוקצה מחמת גופו ואינו דומה למת ומותר ע"י כא"ת, והכי דייקא לכאורה לישנא דהרא"ש שכתב א"נ בארנקי מליאה מעות דבטל הכיס לגבי הארנקי ודמי לאבנים ע"ש, משמע דאי לא דבטל הכיס למעות היה מותר ע"י כא"ת, אף דמ"מ אין לו היתר טלטול להכיס לצורך גופו ומקומו שהוא בסיס לדבר האיסור כיון דמ"מ שם כלי עליו.

ולכאורה נראה ראייה ברורה דבכל ענין שרו דהרי בריש פרק כל הכלים (דף קכ"ג ע"א) איתיבי אביי לרבה מדוכה אם יש בה שום וכו' הרי דלמד אביי דכלי שמלאכתו לאיסור אין לו היתר טלטול לצורך גופו ומקומו, וא"כ מוכח מדמותו לטלטל ע"י השום, דע"י כא"ת שרי, וא"כ ה"ה לדידן בכלי שהיא מוקצה מחמת חסרון כיס, ואף דלא קים לן כאביי בהא אלא דכלי שמלאכתו לאיסור מותר לצורך גופו ומקומו, מ"מ ביסוד זה מה דס"ל לאביי דכלי שאין לו היתר טלטול כלל דמותר על ידי ככר או תינוק לא מצינו חולק.

אמנם יש לדחות די"ל דזהו סברא חלוטה לכ"ע דכלי שאין לו היתר טלטול כלל דמי לאבנים ומת, אלא דאביי כר"י בפרק נוטל (דף קמ"ב ע"ב) דס"ל דאף בדסקיא מליאה מעות מותר ע"י כא"ת, ולא סבירא ליה לכללא דלא הותר אלא למת בלבד, ואף דאמרינן שם אמר ר"י כמה חריפי דרדקי וכו', אמר אביי אי לאו דאדם חשוב אנא כפא אכיפי למה לי הא חזי למזגי עליה דמשמע דבלא"ה לא היה מתיר ע"י כפא י"ל היינו משום קושיא דר"י דאימור דוקא בשוכח אבל במניח לא, ובשוכח יסבור דמותר ע"י כא"ת אפילו בעלמא דלא חזי לכלום, אבל לדידן דלא הותר כא"ת אלא למת בלבד י"ל דכלי שמוקצה מחמת חסרון כיס דאין לו שום היתר טלטול דומה לאבנים, והכי מוכח מדקיי"ל (סי' רע"ט ס"ג) לטלטל ע"י שנותנים עליו לחם בשבת אסור ואמאי אינו מותר ע"י הלחם דהוי טלטול ע"י ככר, אלא ע"כ כיון דהדליקו עליו אסור בטלטול לצורך גופו ומקומו ולא הותר ע"י כא"ת אף דתורת כלי עליו [וראייתי אח"כ שכ"כ הט"ז סי' שי"א סק"ה ומכח הוכחה זו, אלא דמג"א סי' ש"ח ס"ק ס"א ממ"ש שם ולי נראה דלא קשה מידי דכלי שרי כמ"ש ס"ה, והתם דהוי כלי גרף של רעי דאין לו היתר לצורך גופו ומקומו ואעפ"כ שרי ע"י כא"ת דשם כלי עליו].

וא"כ בנ"ד באזמל של מילה אדרבא יש לאסור, כיון דאין לו היתר טלטול כלל, אינו מותר ע"י ככר או תינוק ודמי למנורה.

אמנם אעפ"כ יש לדון להתיר, והיינו דהא מבואר ביו"ד (סי' רס"ו) דעכ"פ כל זמן דלא הסיר הסכין מידו שרי להוליכו למקום שהוא רוצה, ובספר תוס' שבת כתב עלה (סי' של"א ס"ק י"ג) דאף למ"ש לעיל בסי' רס"ו דהיתרא דעודה בידו הוא רק בכלי שמלאכתו לאסור, שיש בו היתר טלטול לצורך גופו ומקומו אבל באבנים ומעות לא [וזהו ג"כ דעת האבן העוזר שם דלא כהמג"א] וא"כ ה"ה נמי באזמל של מילה צ"ל דאזמל עדיף טפי, כיון דיש בו היתר לצורך מילה ע"ש, הרי כיון דיש לו היתר לצורך מילה לא דמי לאבנים ומעות, אלא דומה לכלי שמלאכתו לאיסור דמותר בעודה בידו, א"כ יש לי לומר דה"נ לענין היתר טלטול ע"י כא"ת.

אולם כל זה לטלטל האזמל ע"י איזה דבר שמותר בטלטול אבל לשומו בתיק המיוחד לסכין ולטלטלו אח"כ על ידי התיק ההוא, זה לא נ"ל דהא גם התיק עצמו מוקצה דהוי בסיס לדבר אסור, ואף להפוסקים דאם אינו מניח ע"ד שישאר שם כל השבת לא מקרי בסיס, וכיון דדעתו לקחת האזמל מהתיק למול בו בשבת לא הוי בסיס, לענ"ד אינו מהדומה די"ל דוקא כשאינו מניח לכל השבת רק לקצת זמן זה לא מקרי בסיס, אבל בזה דדעתו לחזור אחר המילה לשומו בהתיק זהו מקרי מניח לכל השבת כיון דמוכן להיות שם כל השבת, רק בעת שצריך להסכין נוטלו לפי שעה, כן נראה לענ"ד בעזה"י, ידידו חותנו ד"ש ושלוש ביתו. עקיבא בן רבי משה זצללה"ה

בדף מ"ו ע"א גמרא

אלא אמר רבנן כ"י יש בכלן שנין עמוק
והאמר קלמ דע לכשיי דיה אלמ כג
ישן דקויר דנאמח כ"י יוספן כ"י יהודא באיקור לא בניאוס ח"כ
צ"חית אין לורך כלל לחוקימחא דמוליות אלמ דסליני צמזורה סהודלק צשנת
רשניל כריש ור"י אמר אין לנו אלמ כגריס לא באיקור ואפטר חשייה
השעיט ריף זיל חוקימחא דמוליות צמסקתא שאין לורך זה אלמ לאח' דק"ד
דכ"י יוסף ד"י יוחנן כריש באיקור סילוונורה סליני צמדיקי כ"י לא למוסקתא
אלמ לפיש סחוקי דיה אין לנו צמס הרשניא זיל ד"י צמח ככ"י יהודא
ס"ל חף צמ"אוס (דחליב ליתא כריש) ואנו אין לנו כלומר חף ריש דמיקל
רק כגד וצמזורה חודה ריש דאיקור ע"כ מטעם גזרה מדקי מקי"ו צמסקתא
הך חוקמחא ור"יף שהשעיטו משרש צמחיר וברין משום קוסיות החוספת
דיס דמוליות וצנר דכ"ן עוקי למיד יש כנין צכלים יעיש: ודע שתיש
החוספת דיה וס"ל כילת חמנים סירש הרשניא זיל כ"י לשיטתיי חזיל לעיל
דיה אין לנו דקובר דכילת חמנים ובר ש"ן סהם והיס ס"כ"י ז"י וצמזורי
דאפילו כ"י שפלאכחו להיחר נ"י כל שקוצע לו מקום צמחתיי חשיבותי עוקלה
דחקרון כ"ס הוה וסודה ריש ולא דוקא כ"י שפלאכחו לאיקור וא"כ בהכח
מפרש כ"ן דצפלק אחד הס סזורה צמדידא וכלת חמנים כ"ן דללא חשבים כ"כ
קניעותם לאו קניעות מקרי ח"א שחר דגנים חשבים חפילו מלאכחן להיחר
כ"י הוה עוקלה חף לריש (ע"ן ר"ת סביה ע"יש היט) כהג ד"י יקריס
ולא חתנם ח"ס חן מלאכחן לאיקור אפ"ש סהזכיר ח"כ"כ כלים שפלאכחן לאיקור
יעיש אלמ רח"י לכניט הגדול צמ"י יהושע כהג דמטוד ע"יש ש"ת משה
דמלאכחן להיחר אין נאכריס ח"ס קצבו מקום וכע"ה לא תלח"ה זה הוצר
וא"י"ה צמ"י יבואר זה ח"ס א"י כ"י מקרי כ"י שפלאכחו לאיקור ו"ו להיחר
וניס כ"י חסכות שלל סדליקי צמחה שנת חתמה לל"ח א"י שרי יבואר ח"י"ה
צמ"י וב"ן אין להאריך:

ה"א ע"א
ל"ה

(ז) שבת מ"ה ב' הו"ל וחדס קוצע לו מקום ח"ל חב"י לר"י
והרי כילת חמנים כ"י וכחצו ה"י ה"כ"י דקצע מקום
לגמרי לכו"ש חסור כדאמר פי כה"כ קב"ג ח', והיינו ס"כ"י ז"י ו
ומזורי דקפיד על"י ו"י מדבריהם דה"י קוצע לו מקום דכ"ה היינו שאין
משהמשין צמזורה ח"ל מלאכחה, והימח ד"י"כ מה"י פרוך מכילת
החנים, ח"ל כ"ה מנורה מלאכחה לאיסור ולא הוחר ח"ל לורך
גופו, ודוקא צדק לפעמים לשמש צו לורך גופו ח"ל דבר שאין
דקך לשמש צו כלל מודה ר"ש דחסור כמו סניג' דאשכנחא ויחד
של מהרי"ט וכ"ו"י, ור"י דין הוא שמנורה חסורה לר"ש, ח"ל כילת
החנים מלאכחה להיחר, ואפשר לפרש ל"ל דבריהם ז"ל דה"י קוצע
ל"ה מקום היינו שאין מטלטלין חוה"ה ח"ל משמשין צ"ה צמקומה
וכל שקוצעין ל"ה מקום לא חשיב כ"י לטלטול, ופרוך מכילת החנים,
ומי"ה צקניעות מקום גמור כה"כ נמי חסור וכמ"ש ל"ל ח"י מ"א
ז ע"י, לענין נר צשבת, וכ"כ החרוטים ז"ל דחסור לטלטל מודה
ש"ת ש"ל הכותל, ע"י ש"י"ה ח"י ש"ה סק"ה, ואין לו מקור נכון
בגמ' ח"ל זכר לדבר צסוגין, וע"י ח"י לעיל ל"ה ח"י ד"ה ואפ"ל,
משמש דמפרשין כמ"ש"כ.

ה"א ע"א

(ח) מ"א ח"י ש"ה סק"ג ח"ל ח"ס הינו מקפיד עליו שרי, נראה
דמיידי חף צכלים שמלאכחן להיחר כגון כפות וסביטין
צצמזורה וכ"ן סמקפיד עליו"ה לשמש צ"ן שלל ו"הו נר"ן טישנים
ויוזלו צשיני סלוקה, חשיב מוקלה חף לר"ש ואפ"ש דלפעמים נשבר
סכינו צשנת וחפלו ליקח לתשנים צ"הו מסכינו חוה"ה מ"י"ה חשיב
מוקלה כ"ן דלא שביה כלל, וחשיב כגזרונות ומוקדים, ולא דמי
לחמרי דעיסקת דהתם שביה ש"הכל מה"ן ח"ל מדעס דלא מקפיד
על"י חשיב כחמרי דעיסקת ח"ע"ג דלא שביה שיהוה לתשמישו
מ"י"ה לא גרע מכל"י שמלאכחו לאיסור דמוחר לורך גופו ו"ה"ה
עדיף כ"ן דמשמש צו שיקר חשמישו, ואפשר חף לר"י שרי, כמו
טור דח"ל למזג' דברי ח"ף לר"י כדאמר צנת מ"ש ח"י וכ"י דח"ל
למזג' ש"ס קמ"צ צ', והלכך חף צ"י"ש שרי חף לדעת המהצר צ"י
ה"י"ה, ח"ל ח"ן לומר דנשבר סכינו שרי לישול סכין ח"ס חתמותו
כ"ן חמרי דעיסקת, ח"ל לורך ש"ה חסור כ"ן דמקפיד עליו, דכ"ן
דחשבת ל"י מוקלה וח"ה"ה ל"י לטלטולי קדש שנשבר סכינו, לא
יוחר ח"הר שנשבר סכינו כ"ה"ן שנח"ך על"י צשבת ויהודא לתשמישו
דחסור חף לר"ש וכמ"ש ח"י מ"ד ס"ק י"ד, ונלמד מכ"ן דמטפחות
צצמזורה ח"ס הינו מקפיד עליו"ה ללובשן לפעמים שרי לטלטליהו
וללובשן צ"ן צשבת צ"ן צ"י"ש, ומי"ה דוקא מטפחה וכ"ו"י צ"ה"ה
על"י חורה כ"י, ח"ל צנד השומד לחחוסה ולהפירה לא חשיב חורה
כ"י, ולא מה"ו מה שח"נו מקפיד עליו, וכ"ן על"י ח"ע"ג דח"ן
למסמך צ"הו דל"ת חשיבו מוקלה וכדאמר צנת קב"ד ח", זה ח"ל
כמ"י"ה ח"י ר"י"ש סק"ד ח"ל דעת ח"ה"י"ש ש"ס שח"ך על ח"ה"י"ה ש"ס.

↑
ה"א ע"א

סג' ה'תש"ז

דף ת"ו נא"ל אך לפ"ו קשה לרשב"א כ"ו הא אמרונן בריש כל הכלים הכל מודים בסיכוי זירי ומוזרי כ"ו עכ"ל. נראה לרשב"א מפרש כשיטת ר"ת דלעיל דהאי הכל מודים דר"פ כל הכלים אדר"ש קאי משא"כ לפירש"י שם דהאי הכל מודים אדרבנן דפליגי ארדבי נחמיה קאי א"כ לק"מ. מיהו בלאו הכי לא ידענא מאי קשיא ליה לרשב"א שאם נפרש דעיקר קושייתו היינו דלמאי דמשמע דר"י נופא כרבי יהודה ס"ל אפילו בנו דאסור משום מוקצה והא דקאמר אנו אין לנו אלא בנו היינו אליבא דר"ש ורוצה לומר אבל במנורה ר"ש נופא מודה א"כ אמאי הדר ביה הש"ס לפרש דהא דמודה ר"ש במנורה היינו משום בנין דאכתי הוי מצי למוכר דהא דמודה ר"ש היינו משום קביעות מקום כדמעיקרא דהא בפ' כל הכלים משמע דר"ש מודה דהיכא דמייתד ליה מקום אסור ואף לרשב"א עצמו מפרש בסמוך דלמסקנ' כה"נ לא הוי קביעות מקום היינו משום דאזיל לפי פירושו דהכא דר"י נופא סבר כר"ש משא"כ להך פירושא דר"י נופא לא ס"ל כר"ש אלא דכולה מילתא דנו ומנורה אליבא דר"ש איירי א"כ שפיר מצי למימר דמסברא קאמר ר"י דר"ש מודה במנורה דהוי קביעות מקום דמה"ת נאמר דר"י ור"ש פליגי בפלוגתא רחוקה דר"י אוסר אפילו בנו דלא שייך קביעות מקום כלל ור"ש יתיר אפילו במנורה דשייך בה קביעות מקום קצת כל זה מוכרח בכוונת הרשב"א וכן כתב מהרש"א ד"ל ע"ש אלא דאכתי לא ידענא מאי קשיא ליה

לרשב"א דהא ודאי שפיר מקשה בנמרא דאי ס"ד דבכה"נ מיקרי קביעות מקום לר"ש א"כ רבי חייה דמתיר בכליל התנים הוי דלא כמאן לא כר"י ולא כר"ש אע"כ דבכה"נ משיטא דלא הוי קביעות מקום וא"כ ע"כ הא דאמר רבי יוחנן דר"ש מודה במנורה היינו משום בנין. ובר מן דין תמוה לי טובא במאי דמייתי הרשב"א דאיה מסיכי חירי ומוזרי לכאורה לא דמי כלל דשאני התם שכלים הללו מלאכתן לאיסור כפירש"י והתוס' שם שמייוחדים לבית הנדב ולאריגת בגדים וא"כ נהי דכלים שמלאכתן לאיסור לצורך גופן או מקומן שרי היינו משום דחזו לתשמישי אחרוני משא"כ בהנך דקפיד עלייהו ומייתד להו מקום תו לא חזו לתשמישי אחרוני. וא"כ לפ"ו במנורה וכליל התנים דהכא שמלאכתן להיתר וכמ"ש לעיל דנו ומנורה לא מיקרי מלאכתן לאיסור כיון שאין עושין מלאכה בגוף הכלי אלא בסיס בעלמא הוא דעברו וכן מצאתי להדיא שכ"כ הרשב"א מכוונפל"ד בחידושי שבת בר"פ כל הכלים ע"ש וכמו שאבאר בסמוך נבי שרגא דמשחא. ועוד דע"כ ממקומו הוא מוכרע מסוגיא דשמעתין נופא דאי ס"ד דמנורה נמי מיקרי מלאכתה לאיסור א"כ מאי מקשה אב"י הכא מכילת התנים דהא ודאי מלאכתה להיתר הוא דרבי חייה דקאמר מותר לנטותה ומותר לפרקה אע"כ כדפירשית דמנורה נמי מיקרי מלאכתה להיתר כמו כילת התנים א"כ מקשה אב"י שפיר דאי ס"ד דמטעם קביעות מקום אסור בטלטול אפילו במלאכתו להיתר אם כן תקשי מכילת התנים אלא ע"כ דבמלאכתו להיתר לא שייך לאסור משום קביעות מקום כמ"ש הטור והש"ע בריש סימן ש"ה וכדמשמע להדיא לקמן בפרק כל כתבי (דף קכ"ג) נבי פמוטות של בית רבי כמ"ש התוס' והרא"ש שם (וסיין מה שכתוב סס גלגון נס"י) וכדאיתא נמי להדיא בס"פ המוצא תמילין (דף ק"ג) בתאי שריתא דהוי בי רבי פדת וכמ"ש התוס' והרא"ש בס"פ כמה מדלוקין נבי תלתא בת תרי כו"ו ע"ש ונראה לרשב"א בעל התוס' לא נהית להך סברא. אלא דלפ"ו סוף סוף קשיא הך סוגיא דפרק כל כתבי נבי פמוטות של בית רבי לא הוי כמסקנא דהכא. וצ"ע גדול ליישב דר"ק.